

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
Mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
9 mei 2014

Uw kenmerk
479703

Contactpersoon
J.M.A. Timmer

Onderwerp
Advies op het concept-wetsvoorstel bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 5 februari 2014, met kenmerk 479703, heeft u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over het concept-wetsvoorstel tot wijziging van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek om in uitzonderlijke situaties erfgenamen de mogelijkheid te geven ontheffing te vragen van de verplichting om onverwachte schulden met privévermogen te moeten voldoen (wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden). Dit advies is voorbereid door de leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Strekking wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt erfgenamen die de nalatenschap zuiver hebben aanvaard, de mogelijkheid te bieden om in uitzonderlijke situaties hun privévermogen te beschermen tegen onverwachte schulden van de erflater. Hiertoe wordt aan Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) een artikel toegevoegd. De staatssecretaris geeft met dit wetsvoorstel uitvoering aan de toezegging die bij brief van 7 maart 2013 aan de Tweede Kamer is gedaan naar aanleiding van het rapport¹ van het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen over een onderzoek naar een stijging van het aantal negatieve nalatenschappen.

Advies NVvR

De NVvR kan zich in principe vinden in de voorgestelde regeling. Het wetsvoorstel heeft bij bestudering wel enkele vragen opgeroepen, welke hierna aan de orde worden gesteld.

¹ Rapport 'Erven zonder zorgen?!' Een verkenning naar meer bescherming van erfgenamen door een kleine ingreep in het erfrecht, oktober 2012

Nationale aspecten

De aan erfgenamen opgelegde onderzoeksplicht ten aanzien van hetgeen uit de administratie blijkt, rijmt volgens de NVvR niet met de snelle zuivere aanvaarding door gedragingen ex. artikel 4:192, eerste lid BW. De NVvR is van mening dat de op pagina 4 van de memorie van toelichting geformuleerde gedachte dat alle schulden, zoals onbetaalde facturen, uit de administratie zouden blijken, te hoge verwachtingen weergeeft van de gemiddelde administratie bij particulieren (zo deze al aanwezig is). Op pagina 6 van de memorie van toelichting wordt gesteld dat nader onderzoek door de erfgenaam moet worden gedaan als er geen of nauwelijks administratie is. In de memorie van toelichting wordt niet verder verduidelijkt op welke wijze de erfgenaam aan deze onderzoeksplicht invulling moet geven in een dergelijk geval, terwijl nakoming van deze verplichting dan toch bijzonder lastig zo niet onmogelijk zal zijn. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging de wijze waarop de erfgenaam invulling moet geven aan deze onderzoeksplicht, nader te verduidelijken in de memorie van toelichting.

Uit de toelichting bij artikel 4:194a BW, op pagina 6 en 7 van de memorie van toelichting blijkt dat de voorgestelde regeling een stevige procedure voor de erfgenaam behelst, mede wegens de eisen waaraan moet worden voldaan voordat kan worden vastgesteld dat de erfgenaam te goeder trouw is. De uitkomst van deze procedure staat vanzelfsprekend niet op voorhand vast, waardoor de verzoekende erfgenaam in onzekerheid verkeert gedurende de behandeling van het verzoek. De NVvR vraagt zich, gelet hierop, af of veel erfgenamen gebaat zullen zijn bij de regeling en de hierin geboden herstelmogelijkheid.

Ter zake van de verwerping van de erfenis komt deze mogelijkheid in de toelichting alleen aan de orde als middel om te ontsnappen aan aansprakelijkheid. Verwerping kan echter vanuit het perspectief van een erfgenaam die reeds zuiver heeft aanvaard, ook leiden tot een onverwachte schuld (zie 4:205 BW). De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging hieraan aandacht te besteden in de memorie van toelichting.

Internationale aspecten

Het eerdergenoemde rapport van de Radboud Universiteit en Netwerk Notarissen besteedt aandacht aan de gevolgen van toepasselijkheid van buitenlands recht (zie pagina 46 van het rapport). Bij bestudering van het wetsvoorstel heeft de NVvR geconstateerd dat dit aspect in zowel de voorgestelde wettekst als de toelichting hierop onbesproken blijft. Hierna volgen enkele punten ter zake van de toepasselijkheid van buitenlands recht die de NVvR graag onder de aandacht van de staatssecretaris brengt. Hierbij heeft de NVvR de Erfrechtsverordening tot uitgangspunt, omdat deze vanaf medio 2015 binnen de Europese Unie het toepasselijke recht zal aanwijzen.

In het rapport wordt de term "Nederlandse erfgenamen" gebruikt. De NVvR is van mening dat deze term moet worden vermeden, omdat het woord "Nederlands" in dit verband ambivalent is. De vraag rijst dan namelijk of wordt bedoeld dat de erfgenamen de Nederlandse nationaliteit moeten hebben of dat (ook) wordt bedoeld dat de erfgenamen in Nederland wonen. De Erfrechtsverordening gaat uit van het domiciliebeginsel (zie artikel 21, zie ook art. 23, tweede lid, sub g Verordening). Het is heel goed mogelijk dat, wanneer een erflater in Nederland overlijdt, louter daarom Nederlands erfrecht van toepassing is, terwijl er alleen erfgenamen in het buitenland zijn. Ook deze erfgenamen kunnen met onverwachte

schulden worden geconfronteerd, juist omdat zij in het buitenland wonen en op afstand moeten beoordelen hoe de toestand van de boedel is. De NVvR vraagt zich, gelet op het bovenstaande af, of ook deze erfgenamen de mogelijkheid van voorgesteld artikel 4:194a zal worden geboden, nu immers Nederlands recht de nalatenschap beheerst. De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging hierover duidelijkheid te verschaffen in de memorie van toelichting.

Ten aanzien van in Nederland woonachtige erfgenamen kunnen twee situaties worden onderscheiden:

(a) op de nalatenschap kan *buitenlands recht* van toepassing zijn en

(b) tot een nalatenschap waarop *Nederlands recht* van toepassing is kunnen goederen behoren in het buitenland, zoals een bijvoorbeeld een tweede woning in Spanje.

Ter zake van situatie (a) gaat het wetsontwerp er – impliciet – van uit dat Nederlands recht de nalatenschap, waarin de onverwachte schuld opduikt, beheerst en alleen voor die situatie voorgesteld artikel 4:194a geldt. Ervan uitgaande dat het meer in de werkingssfeer van het toepasselijk buitenlandse recht ligt om een dergelijke mogelijkheid te bieden dan het recht van het woonplaatsland, is dit volgens de NVvR een verantwoorde keuze.

Ter zake van situatie (b) kan zich het feit voordoen dat (verwacht dan wel onverwacht) buitenlandse goederen tot de nalatenschap behoren. In dat geval is de kans dat zich daar (ook) onverwachte schulden voordoen duidelijk aanwezig. Onderzoek ter plaatse zal in dat geval nodig zijn. Erfgenamen kunnen worden geconfronteerd met voor hen onbekende regelingen in een taal die zij niet begrijpen.

De NVvR geeft de staatssecretaris in overweging in het belang van de rechtspraak in de memorie van toelichting aandacht te besteden aan de genoemde bovenstaande (mogelijk complexe) situaties, teneinde te verduidelijken hoe dit artikel in het geval van internationale nalatenschappen moet worden toegepast.

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie

M.E. de Meijer
voorzitter

